

**ÖZBEGISTAN RESPUBLIKASYNYŇ
MEKDEBE ÇENLI WE MEKDEP BILIMI MINISTRIGI
ÝÖRITELEŞDIRILEN BILIM EDARALARY AGENTLIGINIŇ
ÝANYNDAKY PEDAGOGIK USSATLYK W HALKARA
BAHALANDYRMAK YLMY-AMALY MERKEZI**

**UMUMY ORTA BILIM EDARALARYNYŇ BAŞLANGYÇ BILIM UGRY
BOÝUNÇA DALAŞGÄRLERINI SAÝLAMAK ESASYNDA IŞE
KABUL ETMEK SYNAGYNDA PEÝDALANYLÝAN
TEST ÝUMUŞLARYNYŇ
SPESIFIKASIÝASY**

Daşkent – 2026

UMUMY ORTA BILIM EDARALARYNDA BAŞLANGYÇ BILIM UGRY BOÝUNÇA DALAŞGÄRLERINI IŞE KABUL ETMEK SYNAGY ÜÇIN TEST ÝUMUŞLARYNYŇ SPESIFIKASIÝASY

Bu spesifikasiýa başlangyç bilim ugrы boýunça pedagoglary işe kabul etmek synagynda peýdalanylýan test ýumuşlarynyň mazmuny, gurşawy, görnüşi, şekili, bahalamak ölçegi we geçirilýän tertibine goýulýan talaplardan ybarat.

I. Umumy ýörelgeler

Bahalamagyň esasy maksady başlangyç bilim mugallymlarynyň predmet boýunça nazary bilimlerini, amaly endiklerini, laboratoriýa işini guramak kompetensiýasyny, başlangyç bilim ugrunda okatmagyň metodikasy boýunça bilimlerini, pedagogik ussatlygyny we hünär taýdan kompetensiýalaryny kompleks bahalamakdan ybarat.

Test ýumuşlary hünär işinde zerur bolýan bilimleri tanyş we nätanyş ýagdaýlarda ulanmak, meseleli ýagdaýy derňew etmek hem-de takyk çözüdi saýlamaga gönükdirilen.

II. Kadalaşdyryjy esaslar

1. Özbekistan Respublikasynyň Mekdebe çenli we mekdep bilimi ministriniň 2026-njy ýylyň 15-nji iýunyndaky 203-belgili «Mekdebe çenli we mekdep bilimi ministrliği ulgamyndaky döwlet mekdebe çenli bilim edaralarynyň we umumy orta bilim edaralarynyň işgärlerini saýlamak esasynda işe kabul etmek çäreleri dogrusynda»ky buýrugy.

III. Bahalamak gurşawy

Başlangyç bilim predmeti boýunça 40 sany test ýumşy hödür edilýär we olary ýerine ýetirmek üçin 60 minut wagt berilýär. Test ýumuşlarynda diňe bir dogry jogaby talap edýän (Y1), laýyklygy anyklamagy talap edýän (Y2) we yzygiderliligi talap edýän (Y3) ýapyk görnüşdäki ýumuşlardan peýdalanylýar. Test synaglarynyň mazmun ugrы we bahalanýan bilim hem-de endikler boýunça paýlanyşy aşakdaky tablisada görkezilen.

**Test ýumuşlarynyň mazmun ugry we bahalanýan bilim
we başarnyklar boýunça paýlanyşy**

1-nji tablisa

Mazmun ugry	Bahalanýan konstruktor	Testleriň sany
1. Okuw sowatlylygy		
1.1. Teksti okap düşünmek we logiki derňew etmek	– Ylmy we çeper tekstlerde esasy ideýa we faktlary anyklamak; – Eseri logiki derňew edýär we netije çykarýar; – Eseriň temasy, obraz we stil taýdan çemeleşmelerini anyklaýar.	3
1.2. Halk döredijiligi	– Halk döredijiliginiň nusgalaryny mazmun, ideýa we şekil taýdan derňew etmek.	1
1.3. Edebi žanr. Çeper sungatlar	– Edebiýat nazaryýetine degişli bilimleri ulanmak; – Žanryň aýratynlyklary, çeper sungatlary anyklap tapawutlandyrmak.	2
1.4. Türkmen we dünýä çagalar edebiýaty wekilleriniň durmuşy we döredijiligi	– Edebi deňeşdirme – türkmen, dünýä edebiýaty we häzirki döwür wekilleriniň eserleriniň mazmuny we çeperçiligini anyklamak; – Personažlar, wakalary derňew etmek; – Tekstdäki döwürleýin yzygiderlik, hronologiýa, wakalaryň yzygiderligi.	3
2. Ene dili		
2.1. Dildäki sesler, orfografiýa, fonetik hadysa	– Fonetik we orfografik sesleri derňew etmek; – Dürs ýazuw düzgünlerini amalda ulanmak, fonetik hadysalary tapawutlandyryp bilmek.	2
2.2. Asyl we göçme manyly sözler, omonim, sinonim, antonim, frazeologiýa	– Sözleriň leksik manylary, asyl we göçme manyny tapawutlandyrmak; – Sözleriň manylary we gurluşlary taýdan görnüşlerini anyklamak, durnukly söz düzümi we suratlandyrmagyň manysyny derňew etmek.	2
2.3. Asyl söz we goşulmalar. Goşulmalaryň görnüşleri	– Söz düzümini derňew etmek, sözleri manyly böleklere aýryp bilmek; – Söz ýasaýjy, üýtgediji we kömekçi goşulmalaryň wezipesini anyklamak hem-de olary sözleýişde dogry ulanmak.	2

2.4.Özbaşdak many aňladýan we aňlatmaýan söz toparlary.	– Özbaşdak many aňladýan we aňlatmaýan söz toparlary. – Olaryň görnüşlerini derňew etmek, many aýratynlyklaryny tapawutlandyrmak, asyl we ýasama sözleri anyklamak; – Grammatik birlikleri morfologik derňew etmek; – Özbaşdak many aňladýan we aňlatmaýan söz toparlaryny grammatik belgiler esasynda tapawutlandyrmak.	4
2.5.Puntuasiýa	– Dyngy belgileriniň görnüşlerini, ulanyş düzgünlerini bilmek; sözlemde dyngy belgileriniň many we intonasiýa täsirini düşüňär hem-de ýazuwda dyngy belgilerinden dogry we ýerlikli peýdalanmak.	1
2.6.Söz düzümi, sözlem, sözlem agzalary	– Sintaktik gurluşy – sözlemiň gurluşyny, baglanyş ýollaryny, sözlem agzalarynyň sözlemdäki ähmiýetini derňew etmek.	1
3. Matematika		
3.1.Natural sanlar. Drob sanlar. Onluk droblar	– Natural, bitin we drob sanlary anyklap bilmek; – Sanlaryň bahasyny düşünmek; – Bitin we drob sanlaryň arasyndaky tapawut; sanlary tertibe salmak; Drob we bitin sanlary deňeşdirmek; – Berlen sany rim sifrleri bilen ýazmak;	4
3.2.Amallar we algebraik pikir ýöretme	– Üýtgeýjiler we algebraik aňlatmalary anyklamak; – Deňleme we deňsizligi düzüp bilmek; – Ýönekeý algebraik aňlatmalary logiki sadalaşdyrmak; – Algebraik pikiri ýöretmäni derňew edip bilmek.	4
3.3.Geometriýa we ölçegler	– Geometrik şekilleriň perimetrini, üstüni we göwrümini hasaplamak; Şekil we ölçeg netijelerini matematiki formula bilen aňlatmak; dürli şekilleriň perimetrini we üstüni deňeşdirmek; berlen ölçegler esasynda geometrik mysallary çözmek; – Ölçemek netijelerini tablisa, diagramma ýa-da çyzyk arkaly aňlatmak; ölçemek netijelerini deňeşdirmek.	2
3.4. Ähtimallyk nazariýasy we maglumatlar bilen işlemek	– Hadysanyň ähtimallygyny düşünmek; dürli maglumatlaryň toplумы we ähtimallyk netijelerini deňeşdirmek; – Maglumatlary dürli görnüşlerde (tablisa, diagramma, garfik) okap bilmek we statistik görkezijileriň arasyndaky tapawudy düşünmek;	2
4. Tebigy ylymlar		

4.1. Ýeriň üsti, tebigy sebitler, howa, landşaft, tebigy resurslar	– Materik we okeanlar, esasy deňizler. Tebigy çetlikler: dag, dere, jülge, çöl. Suw resurslary: derýalary, kölleri, ýerasty suwlaryny anyklamak; – Tebigy sebitleriň aýratyn häsiýetleri: howa, ösümlik we haýwanat dünýäsini düşünmek; Landşafty emele getirýän tebigy prosesler. Mineral resurslary tapawutlandyrmak;	2
4.2. Durmuş sistemasy we organizm	– Organizmiň we ekologik sistemalaryň esasy häsiýetlerini anyklamak; Ekologik gurşawyň we adamyň işjeňliginiň baglansygyny düşünmek; Sagdyn durmuş ýörelgesine degişli kararlary biologik esaslar bilen bahalamak; – Ösümlikleriň we haýwanlaryň organizmleriniň esasy böleklerini atlandyryp bilmek; Janly organizmleriň klassifikasiýasyny amaly ýagdaýda ulanmak;	2
4.3. Fiziki häsiýetler. Energiýa. Ýagtylyk. Hereket. Güýç.	– Tebigy hadysalaryň nähili faktorlaryň täsirinde emele gelýändigini düşündirýär. Berlen jisimleri fiziki häsiýetlerine görä toparlara bölmek; Tebigy hadysalaryň we psosesleriň esasy düşüňjelerini, tebigy maddanyň we energiýanyň häsiýetlerini anyklamak; Hadysa we prosesleri düşünmek;	1
5. Terbiýe		
5.1. Şahsy terbiýe we ahlak gymmatlyklary.	Milli we umumadamzat gymmatlyklarynyň mazmunyny hem-de dogry we nädogry hereketleri aýratynlandyryp bilmek;	1
5.2. Jemgyýetçilik we raýatlyk terbiýesi.	– Raýatlyk duýgusy we degişlilik prinsiplerini real ýagdaýlarda ulanmak, raýatlyk hukuk we borçlaryny tapawutlandyrmak;	1
Jemi		40 sany

Kognitiw endikleriň paýlanyşy

2-nji tablisa

T/s	Kognitiw dereje	Düşündiriş
1	Bilmek	Predmete degişli esasy deliller, kanunlar, düşündirişler, formula we hadysalary ýatdan bilmek, tanamak, ýada salmak.
2	Ulanmak	Delil we kanunlary tanamak ýagdaýlarda ulanmak, hasaplamak, grafik/diagramma derňew etmek.
3	Pikir ýöretmek	Nätanyş ýagdaýda ulanmak, derňew-sintez, sebäp-netije, baglanyşyk, düşündirmek, bahalandyrmak.

IV. Bahalamak ölçegi

Test tabşyryjylaryň umumy netijesini (raw score) hasaplamak üçin her bir dogry jogap üçin 2,5 bal, nädogry jogap üçin bal berilmeýär. Umumy iň ýokary netije 100 baly düzýär.

V. Synagyň tertibi

Test tabşyryjy synaga şahsyny tassyklaýjy resminama bilen gelýär we test guramaçysy tarapyndan bellenen tertibe berjaý edýär. Synag başlanmazynan ön test tabşyryjylara ýumuşlary ýerine ýetirmek we jogaplary bellemek tertibi düşündirilýär.

Gadagan edilýän serişdeler: synag wagtynda mobil telefonda, akyllý sagatdan, planşetden, nauşnikden, elektron ýatlatmadan, rugsat edilmedik basma-ýa-da elektron materiallardan peýdalanmak düýbünden gadagan edilýär.

Tertip we düzgün: nusga göçürmek, kömek soramak ýa-da kömek bermek, test synagy dowamynda gürleşmek, rugsatsyz çykmak ýaly ýagdaýlar gadagan edilýär.

Gözegçi düzgüniň bozulmagyny anyklanda, ony resmileşdirip, diňleýjini testden çykarýar we netijesi ýatyrylýar.

VI. Maslahat berilýän esasy edebiýatlar

1. Ene dili we okuw sowatlylygy 1-nji synp I-II bölek: Ş.Abdullaýewa, G.Abdullaýewa, G.Welbegow «Daşkent» 2021
2. Ene dili we okuw sowatlylygy 2-nji synp I bölek: Ş.Abdullaýewa, G.Abdullaýewa, G.Welbegow «Daşkent» 2024
3. Ene dili we okuw sowatlylygy 2-nji synp II bölek: K.Hallyýew, J.Metýakubowa «Daşkent» 2024
4. Ene dili we okuw sowatlylygy 3-nji synp I-II bölek: Ş.Abdullaýewa, G.Abdullaýewa, G.Welbegow «Daşkent» 2022
5. Ene dili 4-nji synp: A.Kadyrow, I.Arazow «Daşkent» 2020
6. Okuw kitaby 4-nji synp: A.Kadyrow, A.Aşyrow, G. Welbegow «Daşkent» 2020
7. 5-nji synp. Türkmen dili I bölek. A.Alymjanowa, O.Gaýliýewa. «Daşkent» 2024
8. 5-nji synp. Türkmen dili II bölek. A.Alymjanowa. «Daşkent» 2024
9. 6-njy synp. Türkmen dili. M.Hanmatow, A.Hanmatow, G.Welbegow. «Daşkent» 2022
10. 6-njy synp. Edebiýat. R.Klyçew, D. Arazow «Daşkent» 2022
11. Matematika 2-nji synp: L.Orinbaýewa, Ş.Ismailow, N.Ruzikulowa, U.Rahmanow, M.Jumaýew, N.Ismailowa, N.Usmanowa «Daşkent» 2021
12. Matematika 3-nji synp: L.Orinbaýewa, Ş.Ismailow, H.Ýusupow, N.Ruzykulowa, U.Rahmanow, Ş.Hakberdiýewa, N.Ýusupowa, A.Baýmanowa «Daşkent» 2022
13. Matematika 4-nji synp: N.U.Bikbaýewa «Daşkent» 2020
14. Matematika 5-nji synp I-II bölüm: B.K.Haýdarow «Daşkent» 2020
15. Terbiýe 1-nji synp: O.W.Usmanowa, Ý.W.Risýukowa «Novda» 2024
16. Terbiýe 2-nji synp: N.Ismatowa we b. «Daşkent» 2020
17. Terbiýe 3-nji synp: D.Roziýewa we b. «Sanoat-Standart» 2020
18. Terbiýe 4-nji synp: S.Şamuhammedowa «O'zbekiston» 2020
19. Tebigat ylymlary 1-nji synp I-II bölek: Ý.W.Malikowa «Novda» 2024
20. Tebigat ylymlary 2-nji synp: K.T.Suýarow, Z.Ý.Tillaýewa, Z.B.Sangirowa, M.M.Awezowa, M.H.Baýmuratowa, S.G.Hasanowa «Daşkent» 2021
21. Tebigat ylymlary 3-nji synp: Z.B.Sangirowa, K.T.Suýarowa, Z.Ý.Tillaýewa, M.M.Awezowa, M.H.Baýmuratowa, S.G.Hasanowa «Daşkent» 2022
22. Tebigaty öwreniş 4-nji synp: A.Bahromow, Ş.Şaripow, M.Nabiýewa «Daşkent» 2020

Ýatlatma: test ýumuşlarynyň mazmuny maslahat berlen edebiýatlarda bar bolan

*mazmun, ugur we çemeleşmeler bilen laýyklaşdyrylýar, emma test ýumuşlary göni
çeşmelerden alynmaýar. Hünär synagyna taýýarlanmak wagtynda maslahat berlen
edebiýatlar ýatda saklamak serişdesi hökmünde hyzmat etmekden görä, umumy
hünär taýýarlyklaryny berkitmäge gönükdirilen.*